

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ РЯДОВОГО ПЛАВСКЛАДУ МОРСЬКИХ СУДЕН: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Проаналізовано сучасний стан професійного навчання робітників морського профілю на виробництві в умовах нових вимог до підготовки фахівців морської галузі, які закладені у Міжнародній Конвенції «Про підготовку і дипломування моряків і несення вахти 1978 року» (з манільськими поправками) та реформуванням системи професійного навчання кадрів на виробництві, яка розглядається нині як відокремлена частина загальної системи неперервної професійної освіти в єдиному європейському просторі. Розглянуто комплекс питань, пов'язаних з функціонуванням системи підготовки робітничих кадрів на виробництві в навчально-тренажерних центрах судноплавних компаній на прикладі Навчального центру «Українське Дунайське пароплавство» та її розвитком, зумовлену особливостями контингенту тих, хто навчається, а також своєрідністю завдань. Доведено, що організаційно-педагогічні умови навчального процесу категорії дорослих у морській галузі потребують постійного удосконалення та змін у структурі управління, а також нових підходів до методології навчання, підвищення кваліфікації інструкторсько-викладацького складу, який займається професійним навчанням моряків. З'ясовано, що якісна професійна освіта і навчання повинні забезпечити випускникові такий рівень кваліфікації і компетенції, який дасть йому можливість організувати професійну кар'єру, забезпечити доступність до навчання впродовж життя.

Ключові слова: професійне навчання на виробництві; робітник морського профілю; навчально-тренажерний центр; міжнародна Конвенція та Кодекс ПДНВ; професійна компетентність.

Актуальність проблеми. Розглядаючи комплекс проблем, які склалися в системі підготовки рядового плавскладу морських суден, як в умовах виробництва, так і в професійно-технічних навчальних закладах (ПТНЗ), слід зазначити, що за останні десять років якість такої підготовки незмінно знижується. І це пов'язано з багатьма факторами.

1. У навчальних закладах на виробництві (навчально-курсіві комбінати (УКК), навчальні центри (УЦ), навчально-тренажерні центри (НТЦ) та ін.) таку ситуацію пов'язують з тим, що державна стратегія професійного навчання кадрів на виробництві потребує удосконалення, у зв'язку з економічними та науково-технічними змінами на міжнародному ринку праці; темпи і рівень підготовки кваліфікованих робітників недостатньо задовольняють роботодавців і не відповідають потребам сучасного виробництва; традиційна політика професійного навчання кадрів на виробництві застаріла та немає гнучкості для нових форм власності, міжнародних вимог у морській галузі; відсутність належних організаційно-педагогічних умов навчання; традиційні форми навчання на виробництві відстають від рекомендованих стандартом професійної освіти форм, методів та технологій навчання, та в повній мірі не враховують тенденції світового соціально-економічного та педагогічного досвіду у професійному навчанні

кадрів; служби управління персоналом підприємств не враховують у повному обсязі підвищення професійної кваліфікації робітничих кадрів, що не відповідає темпам розвитку і техніко-технологічним змінам у морській галузі; рівень психолого-педагогічної підготовки інструкторсько-викладацького складу недостатній для впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій навчання, сучасних організаційно-педагогічних форм професійного навчання, навчально-методичне забезпечення професійного навчання кадрів на виробництві потребує вдосконалення та подальшого оновлення у зв'язку зі змінами в морській галузі згідно з новими вимогами манільських поправок до Міжнародної Конвенції ПДНВ. Різке скорочення вантажопотоків і перехід на екіпажі зі скороченим складом чисельності спричинило скорочення і працівників, зайнятих навчанням робітників;

2. ПТНЗ втратили базові підприємства, що ускладнило проходження як виробничої, так і плавальної практики учнів, навчально-виробнича база, у зв'язку з модернізацією флоту і широким впровадженням автоматизованих систем управління, відстає від вимог судновласників до рівня знань випускників. Значні зміни до професійної компетентності працівника морського профілю, які викликані переглядом Міжнародної Конвенції та Кодексу «Про підготовку і дипломування моряків і

несення вахти» (ПДНВ), прийнятими в м. Манілі (Філіппіни) в 2012 році, повністю змінили парадигму професійної підготовки моряків. Рівень знань та практичних навиків викладачів та майстрів виробничого навчання відстає від науково-технічного розвитку в морській галузі, вимог Міжнародної Конвенції та Кодексу ПДНВ до кваліфікації інструкторів, методистів та екзаменаторів, які повинні пройти Курси підготовки для інструкторів (типовий курс ІМО 6.09) та Типовий курс ІМО 3.12 «Оцінка компетентності, проведення екзаменів та дипломування моряків» (типовий курс ІМО.12).

Новими правилами Конвенції ПДНВ (Правила II/5, III/5, III/7) введені вимоги до стандартів компетентності для кваліфікованого матроса, кваліфікованого моториста, електрика суднового. Встановлено, що необхідно порівняти чинні (до 01.01.2012 р.) стандарти компетентності цих осіб з тими, які передбачені відповідними розділами частини А Кодексу ПДНВ (А-II/5, А-III/5, А-III/7), визначити необхідність підвищення кваліфікації цими особами або оцінки компетентності. Таким чином, якщо стандарти компетентності, зазначені в частині А Кодексу ПДНВ, які діють сьогодні, то слухачі курсів для отримання кваліфікаційних документів повинні пройти відповідну допідготовку, або більш високі вимоги стандартів компетентності повинні бути враховані в черговій оцінці компетентності слухачів курсів у державній кваліфікаційній комісії з метою їх дипломування для роботи на морських судах.

Аналіз наукових досліджень. Сутність компетентнісного підходу й проблеми формування ключових компетентностей аналізують такі вітчизняні й зарубіжні дослідники, як А. М. Аронов, І. Агапов, Н. М. Бібік, В. А. Болотов, І. О. Зимня, В. В. Краєвський, Н. В. Кузьміна, О. І. Локшина, О. В. Овчарук, О. І. Пометун, А. Пінський, У. Серіков, Н. Ф. Тализіна, А. Тряпціна, С. Е. Трубочова, І. Д. Фрумін, А. В. Хуторської, М. А. Чоманов, В. Д. Шадриков, Т. Орджо, М. Холстед, R. Barnett, M. Eraut, T. Nyland, R. Mendenhall, G. Raven, D. Shandles, G. Stephenson та інші. Проблеми впровадження компетентнісного підходу в системі професійної освіти України стали предметом дослідження Г. Сльнікова, Т. Десятова, Г. Лук'яненко, Н. Нічкало, О. Овчарук, Л. Парашенко, Д. Пузіков, І. Родзичіна, Л. Сушенцева, Л. Шевчук, О. Щербак, В. Ягупова та ін.

Для морської галузі, питання професійної компетентності є дуже важливим тому, що Резолюцією 7 Міжнародної Конвенції ПДНВ встановлено відповідальність судноплавних компаній за добір і підготовку кадрів моряків, а також визнається, що ефективність процесів відбору, підготовки та дипломування моряків може бути оцінена лише на підставі навичок, умінь та компетентності, які демонструють моряки під час роботи на судні.

У Кодексі ПДНВ зазначено, що стандарт компетентності означає рівень професійної підготовки, який повинен бути досягнутий для належного виконання функцій на судні відповідно до критеріїв, узгоджених на міжнародному рівні, і включає прописані стандарти чи рівень знань, розуміння та продемонстрованих навичок. Крім цього, в ньому чітко прописано таке важливе поняття, як професійна придатність, яка встановлюється шляхом:

– наявності схваленого стажу роботи на судні під час виконання функцій, що відповідають наявному диплому, на строк не менше одного року з попередніх п'яти;

– проходження схваленої перевірки, або успішного закінчення схваленого курсу;

– проходження схвалених курсів перепідготовки та підвищення кваліфікації стосовно охорони життя на морі, охорони та захисту морського середовища, а також узяття до уваги будь-яких вдосконалень відповідного стандарту компетентності [1].

Аналіз наукових джерел з формування професійної компетентності та вимоги Конвенції ПДНВ до приведення рівня компетенції рядового плавскладу суднових екіпажів до якісного обслуговування сучасних суден світового флоту підтверджує, що упровадження сучасних форм, методів і технологій у навчання, внесення змін до навчальних планів і програм підготовки згідно з вимогами ринку праці в морській галузі та судновласників є актуальною проблемою. Навчальний заклад на виробництві разом із судновласником (роботодавцем) ставить перед собою завдання оновлення змісту професійного навчання робітників морського профілю, як мету підготовки компетентного та конкурентоспроможного моряка.

У зв'язку з цим, **метою статті** є вивчення умов, які забезпечують формування професійної компетентності осіб рядового складу морських суден під час підготовки на виробництві.

Виклад основного матеріалу. У морській галузі відбуваються серйозні зміни, які викликані впровадженням інформаційних технологій, сучасних матеріалів, нових вимог світової морської громадськості до безпеки судноплавства. Як свідчить світовий досвід, у сучасних умовах тільки 20 % підвищення ефективності виробництва залежить від техніко-технологічних факторів, а 80 % – від рівня компетентності та кваліфікації кадрів [3]. Виникає проблема управління отриманими в навчальному закладі знаннями, підтримання їх на рівні, який необхідний судновласнику, оновлення їх через певні проміжки часу, крім цього, збільшується кількість завдань, розв'язуваних екіпажем у процесі виконання рейсу, що вимагає широкого впровадження в навчальний процес різноманітних тренажерів і тренажерних комплексів, пред'являються високі вимоги до забезпечення безпеки пасажирів, екіпажу та збереження вантажів. Існуюча система підготовки рядового складу суден (матросів, мотористів, суднових електриків) серйозно відстає від тих вимог, які закладені в Конвенції ПДНВ. У першу чергу це пов'язано з тим, що зміст традиційної підготовки плавскладу зорієнтовано на невисокотехнологічні судна внутрішнього ринку, термін експлуатації яких становить від 20 до 30 років. Це ж стосується і інструкторсько-викладацького складу навчальних закладів на виробництві (у тому числі і ПТНЗ), які зійшли на берег ще зі старих суден, а останні модифікації їм невідомі. Тому впровадження в практику професійного навчання на виробництві нових вимог до компетентності моряка, які пов'язані з Манільськими поправками до ПДНВ, – це приведення у відповідність рівня підготовки наших фахівців до вимог міжнародного ринку праці.

Слід зазначити, що Конвенція та Кодекс ПДНВ особливу увагу приділяють кваліфікації інструкторів,

викладачів та екзаменаторів, які повинні мати належну кваліфікацію з конкретних видів підготовки або оцінки компетентності моряків як на судні, так і на березі, а саме:

- добре розбиратися в програмі підготовки та розуміти спеціальні завдання конкретного виду проведеної підготовки;
- мати кваліфікацію з питань, з яких проводиться підготовка;
- якщо підготовка проводиться з використанням тренажера, треба отримати відповідні керівні документи з техніки інструктажу, що включає використання тренажера, а також мати практичний досвід роботи на тренажері того типу, до якого належить використовуваний тренажер.

Це стосується також тих осіб, які оцінюють рівень компетентності моряків під час роботи як на судні, так і на березі та дають свою оцінку при підтвердженні їх кваліфікації.

Така особа повинна:

- мати відповідний рівень знань та розуміння компетентності, яка підлягає оцінці;
- бути кваліфікованою в питанні, оцінка якого проводиться;
- отримати відповідне керівництво з методів та практики оцінки;
- мати практичний досвід оцінки, а якщо оцінка проводиться з використанням тренажера, мати практичний досвід оцінки щодо конкретного типу тренажера під наглядом досвідченого екзаменатора і до його задоволення [1].

Професійне навчання робітників морського профілю на виробництві слід розглядати як специфічну і самостійну структуру у виробничому та педагогічному процесі, яка спрямована надати допомогу судновласникам у комплектуванні екіпажів морських суден компетентним і кваліфікованим персоналом, формування у моряків професіоналізму, майстерності, сучасного економічного мислення, вміння працювати в нових економічних умовах.

Враховуючи серйозні зміни, які пред'являє міжнародна громадськість до професійної підготовки моряків, ця структура повинна слідкувати за освоєнням моряками всіх нововведень, які впроваджуються на судах, і виконанням вимог, зазначених у Конвенції та Кодексу ПДНВ. В основному це стосується, насамперед, практичної підготовки моряка, яку доповнили включенням у специфікацію мінімальних стандартів компетентності новими компетенціями пов'язаними з:

- застосуванням систем ECDIS (електронна картографія) для безпеки судноводіння;
- застосуванням навичок керівництва та вміння працювати в команді;
- внеском у забезпечення безпеки персоналу і судна.

Крім цього, слід також відзначити включення в специфікацію мінімальних стандартів компетентності додаткових обов'язкових знань і вмінь, які забезпечують компетенцію щодо несення безпечної навігаційної вахти (використання інформації з навігаційного обладнання; техніка управління судном в умовах обмеженої видимості; робота відповідно до загальних принципів систем суднових повідомлень (Ship Reporting System) і процедур систем управління рухом суден (Vessel Traffic System); управління ресурсами містка.

Рівень розвитку морегосподарського комплексу України, його виробничий потенціал ставить перед судновласником серйозне завдання – забезпечити комплектування судових екіпажів не тільки моряками з наявністю робочих дипломів та міжнародних сертифікатів, а в першу чергу фахівцями високої кваліфікації, практичним досвідом і знаннями іноземної мови. Домогтися такого кадрового поповнення флоту можна лише завдяки керуванню професійним навчанням з позицій системи якості, яка з'єднує професійне навчання з усім виробничим процесом підприємства, що є його складовою частиною і головним показником роботи системи якості на підприємстві.

Як показує досвід національних і міжнародних судноплавних компаній, формування моряка як професіонала – це досить складний і тривалий процес, який вимагає накопичення певних знань, умінь і навичок і, найголовніше, великого практичного досвіду, розвинених особистісних якостей, таких як ділова активність, енергійність, вміння працювати в команді та інших. Слід звернути увагу, що в специфікації мінімальних стандартів компетентності як рівня управління, так і рівня експлуатації (таблиці А-II/1 та А-II/2 Кодексу ПДНВ) включені компетенції, що стосуються вміння працювати в команді, лідерства та мистецтва управління. Аналогічні компетенції включені також і в специфікації мінімальних стандартів компетентності машинної команди на рівнях експлуатації і управління. Також слід відзначити появу в рамках компетенції «Несення безпечної навігаційної вахти» блоку знань, розуміння та вмінь з управління ресурсами містка, який включає обов'язкові знання та вміння з «володіння ситуацією». Зазначені поправки в Кодексі ПДНВ ще раз свідчать про значну увагу міжнародної морської спільноти до ролі «людського фактора» у безпеці морського судноплавства. Саме тому особливу увагу судноплавні компанії приділяють отриманню моряками первинної базової професійної освіти. Не зменшуючи ролі і значення підготовки працівників морського профілю через навчальні заклади профтехосвіти (ПТО), є деякі проблеми, які стримують працевлаштування випускників ПТНЗ на морські судна. Це пов'язано з тим, що система ПТНЗ не в змозі задовольнити судновласника тим об'ємом професійних знань Манільськими поправками до Конвенції та Кодексу ПДНВ, а також встигнути за значними темпами розвитку науково-технічного прогресу в суднобудуванні через те, що оновлення навчально-виробничої бази училищ потребує значних фінансових затрат на придбання сучасних тренажерних комплексів та програмного забезпечення, які рекомендовані міжнародною Конвенцією ПДНВ.

На відміну від навчання працівників морського профілю через систему ПТНЗ, навчальні підрозділи підприємств морегосподарського комплексу входять у структуру підприємства і безпосередньо впливають на якість надаваних послуг. Судновласник зацікавлений у комплектуванні своїх суден кваліфікованими робітниками, які проходили плавальну практику на його судах, мають відповідні міжнародні сертифікати зі спеціальної та спеціалізованої підготовки відповідно до вимог Кодексу ПДНВ та зарекомендували себе перспективними кадрами компанії. Також важливо відзначити те, що керівництво судноплавної компанії

або судновласник має можливість вплинути на якість підготовки своїх працівників шляхом:

- придбання сучасних тренажерів і тренажерних комплексів;
- придбання навчальних програм відповідно до рекомендацій ІМО-моделей курсів;
- залучення до професійного навчання як викладачів і інструкторів виробничого навчання фахівців, які мають досвід роботи на судах сучасного типу;
- організації проходження спеціальної та спеціалізованої підготовки і виробничої практики на своїх навчально-тренажерних судах, виділення місць на судах для проходження плавальної практики, а також місць на базах технічного обслуговування флоту для відпрацювання практичних та лабораторних робіт.

Процес формування професійної компетентності моряка прискорюється, якщо він здійснюється за програмою комплексного навчання з використанням у навчальному процесі навчально-тренажерного обладнання, де всі екстремальні ситуації, що виникають відпрацьовуються в реальному режимі. Відпрацювання всіх необхідних прийомів у різних умовах роботи судна на таких тренажерах дозволяє сформувати певний тип мислення, який необхідний для роботи в морі і дозволяє в подальшому більш ефективно вдосконалювати професійну діяльність моряка.

Однак, незважаючи на безліч переваг професійного навчання працівників морського профілю на виробництві, є і певні труднощі, які самотійно судноплавній компанії перебороти неможливо, а саме:

- недостатнє науково-методичне та навчально-методичне забезпечення навчального процесу;
- відсутність цільового забезпечення нормативною документацією, навчальними посібниками, електронними підручниками, які безпосередньо призначені для підготовки робочих кадрів на виробництві;
- слабка психолого-педагогічна підготовка інструкторсько-викладацького складу;
- недостатнє організаційно-педагогічне опрацювання навчання на тренажерах і проходження курсів спеціальної та спеціалізованої підготовки.

Саме тому, наприклад, Навчальний центр ПрАТ «Українське Дунайське пароплавство», починаючи з 2000 року, уклав договір про співпрацю у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів з Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України щодо створення на його базі експериментального майданчика, де відпрацьовуються всі сучасні методи навчання, проводяться семінари-практикуми, конференції та педагогічні експерименти у ході навчання робітників на виробництві. Навчальна база центру має для цього все необхідне:

- навчально-виробничий комплекс, що складається з окремого будинку та 2-х лабораторно-виробничих корпусів;
- п'ять навчально-тренажерних комплексів (радіолокаційний (РЛТ); систем автоматизованої радіолокаційної прокладки (САРП); глобальної морської системи зв'язку в разі лиха (ГМССБ); електронної картографії (ECDIS); медичної підготовки);
- чинне навчально-тренувальне судно «Новий Донбас», на борту якого розташовані реально-віртуальні тренажерні комплекси для відпрацювання дій екіпажу при аварійних і нестандартних ситуаціях

(особистої безпеки і виживання, рятувальні плоті і шлюпки боротьба з пожежею, ресурси машинного відділення і управління з містка);

– діючого судна т/х «Зеніт», на якому слухачі курсів проходять відпрацювання навичок керування судна в особливих умовах, виконують швартовні операції, що беруть участь в обслуговуванні машинного відділення і отримують досвід несення ходової навігаційної вахти;

– гребна база, на площах та акваторії якої проходять практику управління рятувальними шлюпками і плотами, відпрацьовують прийоми надання першої допомоги при падінні людини за борт судна;

– п'ять діючих суден допоміжного флоту, на яких слухачі курсів проходять плавальну практику згідно з навчальною програмою та для отримання першого робочого диплома.

Тісна співпраця протягом тривалого часу Навчального центру «УДП» та Інституту ПТО НАПН України дозволила здійснити низку науково-практичних досліджень у системі професійного навчання робітників на виробництві, а саме:

– впроваджено в практику підготовки та підвищення кваліфікації модульні методики навчання за професіями «Матрос» і «Судновий моторист (машиніст)», для яких було розроблено програму і дидактичні матеріали;

– в практику спеціальної підготовки моряків впроваджені «Методичні рекомендації до курсів «Фахівець із рятувальних шлюпок і плотів та чергових шлюпок, що не є швидкісними черговими шлюпками» (відповідно до Правил VI/2 Конвенції ПДНВ) та «Підготовка з боротьби з пожежею за розширеною програмою» (відповідно до Правил VI/3 Конвенції ПДНВ);

– підготувати та провести на навчально-матеріальній базі Навчального центру «УДП» п'ять міжнародних науково-практичних конференцій за темою «Професійне навчання персоналу – європейський вибір»;

– затвердити та випустити спільний збірник наукових праць «Професійне навчання на виробництві».

Результати наукових досліджень були відображені в науковій та науково-методичній інформації, що містяться у монографіях «Педагогічні засади організації професійного навчання на виробництві» і «Організаційно-економічні аспекти професійного навчання на виробництві», а також у навчально-методичних та навчальних посібниках «Курсове професійно-технічне навчання кваліфікованих робітників», «Професійна підготовка кваліфікованих робітників з урахуванням енергоефективності», «Технологія модульного професійного навчання кваліфікованих робітників: міжнародний досвід упровадження» та «Професійне навчання кваліфікованих робітників у країнах Європейського Союзу».

Висновки. Завдяки такій співпраці щодо підвищення якості професійного навчання працівників морського профілю для потреб пароплавства та інших судноплавних компаній, вдалося визначити перспективність і переваги такого підходу у формуванні професійної компетентності моряка за такими важливими напрямками:

– отримання комплексу достатньої інформації по всій системі проблем професійної діяльності

працівника морського профілю з урахуванням нових вимог мінімальних стандартів компетентності, зазначених у Кодексі ПНВ;

– широке впровадження в практику професійного навчання працівників морського профілю на виробництві дидактичного забезпечення тренажерної підготовки щодо фундаментального і професійного підходу при вирішенні питань в аварійних і нестандартних ситуаціях, пов'язаних зі специфікою праці екіпажу в морі;

– створення умов для самоосвіти слухачів курсів, вміння самостійно вирішувати питання, що виникають в ході несення вахт, приймати рішення і відповідати за них;

– формування соціальної толерантності моряків, вміння правильно і адекватно реагувати на виникаючі міжособистісні конфлікти, що виникають під час роботи змішаних екіпажів на судах під іноземним прапором;

– вдосконалення і професійний ріст кваліфікованого робітника морського профілю повинен бути закладений на етапі первинного професійного навчання і спиратися на енергію молодості, мотивацію професійного зростання і пошук себе, як особистості (Я-концепція).

Проведені наукові дослідження виявили також і певні недоліки, на які треба звернути увагу під час формування професійної компетентності моряка:

– слабка загальноосвітня підготовка, яка ускладнює освоєння всього комплексу знань для роботи на сучасних судах;

– стримане ставлення судовласників до влаштування молодих кадрів, які пройшли професійну підготовку в умовах виробництва, з приводу малого практичного досвіду роботи на судах;

– недостатня робота відділів управління персоналом компаній та інших підрозділів зі слухачами курсів у процесі проходження їх навчання (бесіди, анкетування, зустрічі, участь у спільних заходах, що проводяться колективом пароплавства та ін.);

– недостатня психолого-педагогічна підготовка інструкторсько-викладацького складу курсів, відсутність досвіду роботи й умінь правильно проводити професійну орієнтацію молоді на освоєння морської професії.

Все це свідчить про те, що система професійного навчання робітників морського профілю на виробництві потребує подальшого дослідження та повинна забезпечити не лише професійну підготовку майбутнього моряка, але і виховати його як особистість і громадянина, який буде гідно представляти нашу країну на судах іноземних судовласників.

Слід взяти до уваги, що Резолюція 12 Конвенції ПДНВ (у новій редакції) рекомендує урядам, судноплавним компаніям і організаціям морського співтовариства вживати відповідні дії для пропаганди служби на морському флоті, як гідного вибору молодих людей і всіляко заохочувати продовження служби на флоті тими, хто вже обрав цю професію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародна Конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року (консолідований текст з манільськими поправками). – К. : ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. – 568 с.
2. Положення про професійне навчання кадрів на виробництві.
3. Чекаловец В. Как «образовать» профессионального менеджера? / В. Чекаловец, О. Власенко. – Одесса, Судостроение. – 207. – № 1-2. – С. 6–68.
4. Андрущенко В. П. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / [В. П. Андрущенко, І. Д. Бех, М. І. Бурда та ін.] ; за заг. ред. В. Г. Кременя. – [2-ге вид.]. – К. : Пед. думка, 2011. – 304 с. – Бібліогр.: С. 149–167. – (До 20-річчя незалежності України).
5. Біла книга Національної освіти України / Т. Ф. Алексєнко, В. М. Аніщенко, Г. О. Балл [та ін.] ; за ред. акад. Кременя // НАПН України. – К. : Інформсистеми, 2010. – С. 188–223.
6. Концепція освіти дорослих в Україні / укл. Л. Б. Лук'янова. – Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2011. – 24 с.
7. Ничкало Н. Г. Професійне навчання дорослого населення: теоретично-методологічні засади: [монографія] / авт. кол.: Н. Г. Ничкало, В. О. Радкевич, О. І. Щербак, Н. І. Дорошенко, О. В. Василенко, В. Є. Скульська. – Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2013. – 264 с.

Герганов Л. Д.,

Учебный центр Украинского Дунайского пароходства, г. Измаил, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ РЯДОВОГО ПЛАВСОСТАВА МОРСКИХ СУДОВ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Проанализировано современное состояние профессионального обучения рабочих морского профиля на производстве в условиях новых требований к подготовке специалистов морской отрасли, которые заложены в Международной Конвенции «О подготовке и дипломировании моряков и несении вахты 1978 года» (с манільськими поправками) и реформированием системы профессионального обучения кадров на производстве, которая рассматривается сейчас, как обособленная часть общей системы непрерывного профессионального образования в едином европейском пространстве. Рассмотрен комплекс вопросов, связанных с функционированием системы подготовки рабочих кадров на производстве в учебно-тренажерных центрах судостроительных компаний на примере Учебного центра «Украинское Дунайское пароходство» и ее развитием, обусловленную особенностями контингента обучающихся, а также своеобразием задач. Доказано, что организационно-

педагогические условия учебного процесса категории взрослых в морской отрасли требуют постоянного совершенствования и изменений в структуре управления, а также новых подходов к методологии обучения, повышения квалификации инструкторско-преподавательского состава, который занимается профессиональным обучением моряков. Оговорено, что качественное профессиональное образование и обучение должны обеспечить выпускнику такой уровень квалификации и компетенции, который даст ему возможность организовать профессиональную карьеру, обеспечить доступность к обучению на протяжении жизни.

Ключевые слова: профессиональное обучение на производстве; рабочий морского профиля; учебно-тренажерный центр; международная Конвенция и Кодекс ПДНВ; профессиональная компетентность.

Herhanov L.,

Teaching Centre Ukrainian Dunayskoho parohodstva, Izmail, Ukraine

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE, STANDARD CREW OF SEA VESSELS: PROBLEMS AND PROSPECTS

Analyses the current state of vocational training for workers marine profile on production in the conditions of new requirements for the training of professionals of the Maritime industry, which are incorporated in the International Convention On training and certification of seafarers and Watchkeeping, 1978,» (with mansijskimi amended) and the reform of the system of professional training of workers, which is now regarded as a separate part of the total system of continuous professional education in the common European space. Considered the complex issues associated with the functioning of the system of training workers in the workplace in training centers of shipping companies on the example of the Training centre «Ukrainian Danube shipping company» and its development, due to the peculiarities of enrolled students, as well as peculiarities of tasks. It is proved that the organizational-pedagogical conditions of the educational process categories adults in the marine industry require constant improvement and changes in the governance structure, as well as new approaches to teaching methodology, professional development instructor-teaching staff, which is engaged in the professional training of seafarers. Agreed that high-quality vocational education and training should provide the graduate of this level of skill and competence that will enable him to arrange for a professional career, to provide accessibility to learning throughout life.

Keywords: professional training in industry working offshore profile; training centre; international Convention and the STCW Code; professional competence.

Рецензенти: *Мещанінов О. П.*, д. пед. н., професор;

Гришкова Р. О., д. пед. н., професор.

© Герганов Л. Д., 2014

Дата надходження статті до редколегії 22.11.2014 р.